

Szakmai beszámoló
a Kiscelli Múzeum – Fővárosi Képtár 1971. Párhuzamos különidők című kiállításról

NKA pályázati azonosító: 105106/07471

Helyszín: Kiscelli Múzeum Templomtér, 1037 Budapest, Kiscelli u. 108.

Időpont: 2018. október 12 – 2019. március 24.

Kurátorok: Hegyi Dóra, László Zsuzsa, Leposa Zsóka, Róka Enikő, Százados László

A kiállítás koncepciója

A kiállítás két meghatározó művészgeneráció összetett viszonyrendszerét vizsgálta, anélkül, hogy esztétikai vagy történelmi ítéletet mondana. Igyekszik feltárni és bemutatni a műveket, létrejöttük közegét: az eltérő és egyidejűleg létező művészetfogalmakat, az egymással szembenálló pozíciókat, vitákat, és végső soron a hatalom és művészet bonyolult kapcsolatát.

Két egykorú műcsoportból kiindulva mutat rá a kiállítás a Kádár-korszak képzőművészetének párhuzamos jelenségeire. Az időpont mindkét esetben 1971, tágan értelmezve az 1968–1973 közötti időszak, melyben részben azonos történelmi „erőtényezők” hatnak: az új gazdasági mechanizmus légköre, a magát a modernitás pártfogójaként látó és láttató hatalom, melynek viszonya a képzőművészet legújabb irányzataihoz épp bizonytalanok. A kiállításon két nemzedék lép színre, közöttük számos kapcsolat kimutatható.

A Templomtérben olyan művészek munkái láthatók, akik az ötvenes években a szocialista realizmus kívánalmaihoz igazodtak, majd a kultúrpolitika enyhülését követően művészileg továbbléptek, modernizálódni tudtak. Műveik tökéletesen megfeleltek az 1956 után meghirdetett politikai programnak, a sztálinizmussal szakító, modern szocialista állam eszményének, ezért szakmai pozícióikat sikeresen megerősítették. Történetük 1971-ben, a jelen kiállítást rendező intézményhez kapcsolódik. A Budapesti Történelmi Múzeum (melyhez a Kiscelli Múzeum tartozik) újonnan megnyitott budavári épületében, az építészetileg teljesen átalakított, a múlt emlékét eltörölni szándékozó modern enteriőrökben 1971-ben kultúrpolitikai jelentőségű tárlatok kaptak helyet. Az év tavaszán Hincz Gyula és Somogyi József kiállítása az 1970-es Velencei Biennáléről érkezett, ősszel pedig Domanovszky Endre gyűjteményes anyaga mintegy főpróbája volt a művész 1972-es biennále-szereplésének.

A másik műcsoport, amelyet az Oratóriumban mutatunk be, a második nyilvánosságához és egy jóval fiatalabb generációhoz kötődik. A hatvanas évek végén jelentkező művésznemzedék számos kísérletet tett arra, hogy bejusson a művészet intézményeibe, mielőtt ezek kudarcai miatt kialakította volna saját félnyilvános intézményeit. Az egyik ilyen kísérlet Beke László művészettörténész 1971-es *Elképzelés* című felhívásához kapcsolódik, melyben „egy csupán gondolatban realizálódó”, de „pontosan dokumentált” kiállítás anyagához kért műveket 28 fiatal művésztől. A megszólított művészek, többek között Bak Imre, Erdély Miklós, Jovánovics György, Keserü Ilona, Lakner László és Tót Endre a megelőző években egy új, a képzőművészet hagyományos ágait és műfajait meghaladó programmal jelentkeztek. A magyar művészettörténet-írásban az *Elképzelés* projekthez kötődően 1971-et tekintik a magyar konceptualizmus kiindulópontjának. A kiállításon Beke gyűjteménye mellett most először láthatók azok a lapok, melyeket Kovalovszky Márta művészettörténész a székesfehérvári István Király Múzeumba tervezett *Elképzelések* kiállításra gyűjtött össze. A kiállítást, mely szintén a konceptuális művészet első megnyilvánulásait mutatta volna be végül nem engedélyezték.

A két mikrotörténeti fókuszú kiállítást egy eseménytörténet kapcsolja össze, mely dokumentumok és eredeti műtárgyak segítségével a korszak (1968–1973) párhuzamos, kultúrpolitika által meghatározott művészeti történéseit, a projektek közvetlen szellemi kontextusát jeleníti meg.

A kiállításon először láthatóak olyan, a korszakban készült képzőművészeti műsoraiból válogatott anyagok, melyeket a Magyar Televízió archívuma erre az alkalomra digitalizált. A látogató számára megidézik a kor művészeti eseményeit a híradó részletek, valamint az új televíziós műfajként megjelenő magazinműsorok.

A két *Elképzelés* akció és a múzeum kiállítás- és gyűjteménytörténete, egy épületben két helyszínen bemutatva, ráirányítja a figyelmet az egyidejű, de a történeti emlékezetben markánsan különvált jelenségekre és végső soron a múlt rekonstrukciójának az összetettségére. Erre utal a kiállítás Ernst Blochtól kölcsönzött alcíme, a *párhuzamos különidők*.

A múzeum által felkért képzőművész, Kaszás Tamás ezek közé a *párhuzamos különidők* közé iktat be újabb alternatív valóságszinteket és értelmezési tartományokat. Kaszás Tamás Korniss Dezsőnek az *Elképzelés* projekt számára milliméterpapírra készített TÉRRÁCS-tervét emeli ki, s a Kiscelli Múzeum udvarán létrehozta annak 1:1-es, a képzelet és a megvalósulás határán letáborozó, „félkész” változatát. Korniss Dezső volt a fiatalabb és az idősebb avantgárd nemzedék közötti egyik legmeghatározóbb összekötő művész, aki generációjából egyedülként maga jelentkezett, hogy részt kíván venni Beke László projektjében. Kaszás Tamás beavatkozása a Templomtérré is kiterjed. El Liszickij 1927-ben megvalósított *Absztrakt kabinetjéből* kiindulva teremt meg a hatvanas-hetvenes évek fordulóján született monumentális művek és dokumentumok bemutatási közegét. Kaszás munkája kiállítás a kiállításban: többfunkciós műtárgy, díszlet, szemléltető eszköz, Patyomkin-fal, be- és körüljárható, ideiglenes építmény. A műveket és hozzájuk kapcsolódó elképzeléseket idézőjelbe helyező értelmezési keretet nyújt, és felkínálja a befogadó számára a lehetőséget, hogy saját múltához való viszonyát is újraértelmezze.

A kiállítás megvalósulása

A kiállítás az elmúlt évtized legnagyobb vállalkozása volt Kiscellben, lényegében a múzeum összes időszaki kiállítási terét elfoglalta, sőt az udvarra is kiterjedt. Tökéletesen illeszkedett az elmúlt négy év kiállítási programjába, melynek fókuszában a múzeumi gyűjtemény és a kortárs művészet összekapcsolása állt. A képtári gyűjtemény újraalapítása a Kádár-korra tehető, így a gyűjteménytörténeti kutatások és a kiállításpolitikai ebben az esetben is összeköthető volt. A kiállítás egyben az eddigi legnagyobb kollaboratív projektnek tekinthető: az együttműködők között találunk egy kortárs művészt, valamint az öt kurátor közül három nem a múzeum munkatársa volt, hanem más intézményekben dolgozó szakember. A múzeumi misszió része a különböző tudások és szempontok beemelése, s ezek közvetítése, ami jelen esetben maradéktalanul megvalósult, ahogyan Kaszás Tamás installációi révén a Képtár kortárs képzőművészeti küldetésének is eleget tett.

A kiállításon majd 200 mű került bemutatásra, rendkívül eltérő léptékű és műfajú alkotások: az A/4 papíroktól, kisméretű fotóktól a 6 méteres gobelinig, a mobilszobortól az egész udvart betöltő fából készült installációig. Ezeknek a rendezése, installálása és interpretálása rendkívüli figyelmet és kitartást igényelt. A kiállításához mintegy 30 teremfelirat és 50 bővített tárgyfelirat készült, az *Elképzelések* anyagában egy 40 leírást tartalmazó füzet segítette a látogatók tájékozódását. A szövegekből egy válogatást lefordítottunk angolra, amelyet a kiállításban látogató külföldiek szintén egy füzet formájában kaphattak kézhez.

A kiállítás különlegessége volt az MTVA archívumából és a Nemzeti Filmarchívumból megszerzett filmanyag, amelynek egy részét korábban nem lehetett látni kiállításon, a legtöbbet erre az alkalomra digitalizáltak.

A kiállításhoz megjelentettünk egy 338 oldalas katalógust, melyben 10 tanulmányt és a kiállítás anyagát adtuk közre.

Templomtér

Belső udvar, installáció

Oratórium-folyosó

Oratórium

A kiállítás fogadtatása

A kiállítás megrendezésekor nagyszámú látogatóra számítottunk, hiszen az elmúlt években erőteljesen megnövekedett a szakmai és közönség érdeklődés a Kádár-korszak iránt. Feltételezésünket a sajtómegjelenések és a látogatói számok egyaránt igazolták. A sajtómegjelenések listáját alább csatoljuk.

A kiállításon a kurátorok 12 alkalommal tartottak vasárnapi tárlatvezetést, melyen összesen 292 fő vett részt.

A kiállítás a téma és módszertan, valamint a műtárgyanyag miatt rendkívül népszerű volt az egyetemek körében. A kurátorok összesen 182 egyetemistát vezettek végig 15 alkalommal. A legfontosabb oktatási intézmények a következők voltak:

- Magyar Képzőművészeti Egyetem kurátor szak
- Magyar Képzőművészeti Egyetem restaurátor szak
- Magyar Képzőművészeti Egyetem festő szak
- ELTE művészettörténet szak
- ELTE kulturális örökség szak
- Metropolitan Egyetem
- Esterházy Károly Egyetem
- CEU történész hallgatók
- PPKE művészettörténet szak
- Színház- és Filmművészeti Egyetem

A felsőoktatási intézményeken kívül jelentős szakmai érdeklődés is mutatkozott. A legfontosabb hazai és külföldi csoportok, akik szakmai vezetéseken vettek részt az alábbiak voltak.

Magyar szakmai és civil szervezetek:

- Vintage és Kisterem Galéria gyűjtői
- OFF Biennálé stáb
- Magyar Nemzeti Galéria
- Magyar Nemzeti Múzeum

Külföldi szakmai csoportoknak angol nyelvű vezetések:

- ICOM nemzetközi konferencia, múzeumigazgatókkal és egyetemi oktatókkal
- Lipcse, Hochschule für Buchkuns
- Adam Mickiewicz Institut
- Basis Wien és The National Museum of Contemporary Art of Romania muzeológus csoport
- Juliet Bingham Tate Modern London + Közép-Európai Akvizíciós Bizottság
- Christelle Havranek Kunsthalle Praha és prágai kurátorok

Összességében a kurátorok 52 alkalommal összesen 871 főt vezettek.

A kiállításhoz kapcsolódóan a tranzit.hu-val közösen megrendezésre került a *Parallel Nonsynchronism: Times and Places in Cold War Eastern Europe* című nemzetközi konferencia is, mely egyben a mezosfera.org lapszám bemutatója is volt. Ebben a mezosfera számban megjelent a kiállításhoz kapcsolódó szövegválogatás angol nyelven, ami online hozzáférhető.

MKE, diákoknak vezetés

Szakmai nap

Nemzetközi konferencia

Finisszáz és katalógusbemutató

SAJTÓMEGJELENÉSEK

Online:

Hivatalos, nem hivatalos – Sznobriadó. Tájékoztatói fokozat

<https://artportal.hu/magazin/hivatalos-nem-hivatalos-sznobriado-tajekoztatosi-fokozat/?fbclid=IwAR39uTmWqSLNUTI8Qd1Jnt-tIUZQPN7qXwLesmGESR9EC5XglSOk8US-Uhc>
Párhuzamos művészeti valóságok, párhuzamos sorsok egy fenyegető nagyvállalat árnyékában, párhuzamos történetek New Yorkban. Három kiállítás a közelgő napokra.

1971. Párhuzamos különidők

<https://artportal.hu/program/1971-parhuzamos-kulonidok/>

Egy időpillanat, két műcsoport: a hazai közelmúlt két párhuzamos művészeti világa.

A déli parton a helyzet változatlan.

<https://artportal.hu/magazin/a-deli-parton-a-helyzet-valtozatlan-fenyvesi-toth-arpad-kepregyeirerol/>

„Az, de például a Kiscelli Múzeum 1971. Párhuzamos különidők című, most nyílt [kiállítása](#) is jelzi – a Pécsi Műhely tavalyi „nagy meneteléséről” nem is szólva –, hogy egyre több szereplő érzi: sok tér nyílik még a kutatás és a bemutatás számára ebből a korszakból.”

KIÁLLÍTÁS

<https://magyarmuzeumok.hu/cikk/1971>

A kiállítás két, egykorú műcsoportból indul ki, és ezeken keresztül mutat rá a Kádár-korszak képzőművészetének párhuzamos jelenségeire.

Ezt nézd! – Vezetések és bejárások

http://artmagazin.hu/artmagazin_hirek/ezt_nezd_vezetesek_es_bejarasok.4370.html?pageid=86&fbclid=IwAR2Mdhx54FU-xiuCho-MLEzOPi2OckXAavzGBjTnNSl-wlGeqTICG25k-Fk

Csütörtökön 15:00-tól tartják Beke László előadását és tárlatvezetését a Kiscelli Múzeumban. A diavetítéssel kísért [Utcakövek és sírkövek](#) című esemény a 1971 - Párhuzamos különidők kiállítás extra programja. Az elhangzó előadás többek között azért is különleges, mert Beke László eredetileg Galántai György Kápolnaműtermében adta elő 1972-ben.

Ezt nézd! – Pótoljunk tárlatvezetésekkel

http://artmagazin.hu/artmagazin_hirek/ezt_nezd_potoljunk_tarlatvezetessekkel.4358.html?pageid=86&fbclid=IwAR0FLdgrokUYyGWJnPomB0SAqcu50kJmZpwyRPIRwmJ3BynsN6KBFfRn22w

Vasárnap 15:00-kor a Kiscelli Múzeum 1971. Párhuzamos különidők című kiállításán tartanak kurátori tárlatvezetést. A Kádár-korszak képzőművészetének párhuzamos jelenségeit középpontba állító kiállítás az 1968–1973 közötti időszakra fókuszál. Az intézmény templomterében és oratóriumában rendezett tárlat kurátorai: Hegyi Dóra, László Zsuzsa, Leposa Zsóka, Róka Enikő és Százados László. A vezetésen jegy ellenében lehet részt venni.

1971: KÉT NYILVÁNOSSÁG MAGYARORSZÁGON

<http://muzeumcafe.reblog.hu/1971-ket-nyilvanossag-magyarorszagon?fbclid=IwAR3oZuJIT0xDlh4HTGJCgI1eEpoMb8yrdAye5RGDdq870JEZ4RlsnI8LKqA>

A változás koordinátarendszere

https://apokrifonline.com/2018/12/18/a-valtozas-koordinatarendszere/?fbclid=IwAR2tq1xrsPp5Gmq9VJ_5IJ8VKIrDvYIbPfhCfu-cNVE7V7cGPq0YZrxI66U

Két művészgeneráció, megannyi művészettörténész, egy kortárs művész – párhuzamosan futó történetek, jelenségek segítségével mutat rá a Kádár-korszak képzőművészetének komplexitására a Kiscelli Múzeum időszaki kiállítása.

FŐVÁROSI KÉPTÁR KIÁLLÍTÁS ÉS TÁRLATVEZETÉS, 1971. PÁRHUZAMOS KÜLÖNIDŐK

<https://www.programturizmus.hu/ajanlat-fovarosi-keptar-kiallitas.html>

A Kiscelli Múzeum – Fővárosi Képtár és a tranzit.hu közös kiállítása a 1971. Párhuzamos különidők. A kiállítás két meghatározó művészgeneráció összetett viszonyrendszerét vizsgálja, anélkül, hogy esztétikai vagy történelmi ítéletet mondana.

1971. Párhuzamos különidők

http://est.hu/cikk/128566/1971_paruhuzamos_kulonidok

A Fővárosi Képtár időszaki kiállítása két művészgenerációból és két, egykorú műcsoportból indul ki: ezeken keresztül mutat rá a Kádár-korszak képzőművészetének párhuzamos jelenségeire.

A 2018-as év legjei Topor Tünde szerint

http://artmagazin.hu/artmagazin_hirek/a_2018-as_ev_legjei_topor_tunde_szerint.4416.html?pageid=86&fbclid=IwAR2hO8eJEz-9YHXj3IPQBDslc77hN3MLwAoIkpASk0ckFpZ8ku-DV Syd9k

...de mindenkinek ajánlom a nemrég megnyílt 1971- Párhuzamos különidők című kiállítást a Kiscelli Múzeumban, mert azt még február 28-ig meg lehet nézni.”

Műtfeldolgozás és szociális érzékenység - a képzőművészet legjei

https://nepszava.hu/3020514_multfeldolgozas-es-szocialis-erzekenyseg-a-kepzo-muveszet-legjei

...de mindenkinek ajánlom a nemrég megnyílt 1971- Párhuzamos különidők című kiállítást a Kiscelli Múzeumban, mert azt még február 28-ig meg lehet nézni.”

KÉPZŐMŰVÉSZETI PROGRAMOK HÉTVÉGÉRE A CAFE BUDAPEST FESZTIVÁLON

<https://langologitarak.blog.hu/2018/10/12/kepzo-muveszeti-programok-hetvegere-a-cafe-budapest-fesztivalon>

1971 – Párhuzamos különidők - 2018. október 12., 17.00 - BTM Kiscelli Múzeum – Fővárosi Képtár

A kiállításon két generáció lép színre. Az egyik már az ötvenes években befutott, majd az évtized végén művészileg sikeresen modernizálódó nemzedék, melynek magas társadalmi státuszát főiskolai katedra...

1971. Párhuzamos különidők

https://hvg.hu/hetilap/2018.42/201842_tarlat_hatalom_es_muveszet_1971_paruhuzamos_kulonidok

Az 1960-as és az 1970-es évek fordulóján, az új gazdasági mechanizmus által fémjelzett évek enyhültebb légkörében eltérő művészetfogalmak léteztek egyidejűleg és egymás mellett. Új lendületet kaptak a szocialista realizmus követelményeihez az ötvenes évektől nagyjából-egészében igazodó művésznemzedék továbblépésre képes, „modernizálódó” tagjai.

Rádió / TV megjelenések:

Klubrádió, Cafe Péntek (Váradi Juli) 2018.10.19.

<http://www.klubradio.hu/klubmp3/klub20181019-202852.mp3> 24:48-tól

<http://www.klubradio.hu/klubmp3/klub20181019-205852.mp3> 03:00-ig

Kossuth Rádió Gondolat-Jel 2018. 10.22.

<https://www.mediaklikk.hu/musor/gondolatjel/>

Budapest videó:

<http://budapestvideo.hu/video/parhuzamos-1971>

Pesti Srácok youtube videó:

<https://www.youtube.com/watch?v=TL5IbDfXi8w>

hir7.info videó:

<https://hir7.info/2018/12/03/parhuzamos-kulonidok-egymas-melle-allitott-muveszek-1971-bol-a-kiscelli-muzeumban/>

frissvideok.hu videó:

<https://frissvideok.hu/hirek/1089856-video-parhuzamos-kulonidok-egymas-melle-allitott-muveszek-1971-bol-a-kiscelli-muzeumban>

nullahategy.hu videó

<https://nullahategy.hu/generaciok-utkozese-lepjen-be-velunk-az-1971-parhuzamos-kulonidokbe-video/>

Egy izgalmas témát boncolgat a Kiscelli Múzeum – Fővárosi Képtár és a tranzit.hu közös kiállítása, amely 1971 Párhuzamos különidők címen fut Óbudán 2019. február 28-ig.

<http://www.muemlekem.hu/kozkincs-kereso/Kincseket-rejtett-az-Erdelyi-bastya-Kiscell:-Parhuzamos-kulonidok-luzsoki-tajhaz:-az-NKA-segitett-291> (11:38-tól)

baixar-musica.online videó:

<https://baixar-musica.online/video/TL5IbDfXi8w/parhuzamos-kulonidok-egymas-melle-allitott-muveszek-1971-bol-a-kiscelli-muzeumban-hd.html>

Print

György Péter: Fogalmak, tárgyak, elbeszélések, in: ÉS, 2019. január 4.

Kürti Emese: Párhuzamos kurzusok – hivatalos modernnek és avantgárdok a Kiscelli Múzeumban, in: Műértő, 2018. december – 2019. január

Dékei Krisztina: A kánon és a „tutti-frutti”, in: Magyar Narancs, 2018. október 25.

Mélyi József: Falrekonstrukció – Művészet és hatalom régen és most, in: Artmagazin: 2018/8. szám

Lóska Lajos: A változó trendek és értékrendek kora, in: Újművészet, 2018/10

Hirdetés, in: Artmagazin, 2018/9. szám.

Pesti Est, ajánló

Videó

Budapest videó:

<http://budapestvideo.hu/video/parhuzamos-1971>

<https://www.youtube.com/watch?v=TLSIbDfXi8w>

<https://nullahategy.hu/generaciok-utkozese-lepjen-be-velunk-az-1971-parhuzamos-kulonidokbe-video/>

<https://hir7.info/2018/12/03/parhuzamos-kulonidok-egymas-melle-allitott-muveszek-1971-bol-a-kiscelli-muzeumban/>

<https://frissvideok.hu/hirek/1089856-video-parhuzamos-kulonidok-egymas-melle-allitott-muveszek-1971-bol-a-kiscelli-muzeumban>

<https://nullahategy.hu/generaciok-utkozese-lepjen-be-velunk-az-1971-parhuzamos-kulonidokbe-video/>

<https://baixar-musica.online/video/TLSIbDfXi8w/parhuzamos-kulonidok-egymas-melle-allitott-muveszek-1971-bol-a-kiscelli-muzeumban-hd.html>

Ajánló

https://langologitarok.blog.hu/2018/10/12/kepzuveszeti_programok_hetvegere_a_cafe_budapest_fesztivalon

